

امر یہ معروف ہے از منکر

حسین اکبر

پیشگفتار..... ۷

فصل اول: کلیات امر به معروف و نهی از منکر..... ۱۳

۱. امر به معروف و نهی از منکر، از صفات الهی..... ۱۵

۲. وصیت به امر به معروف و نهی از منکر در بستر شهادت..... ۱۶

۳. قطره‌ای در مقابل دریا..... ۱۷

۴. اصلاح امت در گرو انجام دادن امر به معروف و نهی از منکر..... ۲۰

۵. امر به معروف و نهی از منکر از ارکان ایمان..... ۲۱

۶. امر به معروف و نهی از منکر مایه دلگرمی و منال باعث ناراحتی

کافران..... ۲۱

فصل دوم: مراحل امر به معروف و نهی از منکر..... ۲۵

فصل سوم: شرایط امر به معروف و نهی از منکر..... ۳۳

۱. آگاهی از اهمیت مسئله امر به معروف و نهی از منکر..... ۳۶

۲. توجه به آثار امر به معروف و نهی از منکر و توجه به پیامدهای ترک

امر به معروف و نهی از منکر..... ۳۱

۳. جوناپذیری..... ۳۸

دفع توهم..... ۳۳

۴. هماهنگی حرف و عمل..... ۳۹

فصل چهارم: آثار عمل به امر به معروف و نهی از منکر ۴۳

فصل پنجم: پیامدهای ترک امر به معروف و نهی از منکر ۴۷

الف) پیامدهای فردی ۴۹

۱. نفی هویت و حیات انسانی ۴۹

۲. نداشتن قدرت تشخیص نیک از بد ۵۰

۳. مستجاب نشدن دعا ۵۳

ب) پیامدهای اجتماعی ۵۳

۱. تبدیل ارزش به ضد ارزش و بالعکس ۵۳

۲. گسترش گناه و انحراف اجتماعی ۵۳

۳. دوری از حمت الهی ۵۴

۴. سلطه بداندان ۵۵

کتابنامه ۵۷

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

اسلام آیینی اجتماعی است که علاوه بر برنامه‌ها و دستورهای فردی، قوانین و احکامی دارد که به زندگی اجتماعی آن مربوط می‌شود. مکتب اسلام تنها برای خودسازی فردی نیست، بلکه به صلاح و اصلاح جامعه نیز توجه می‌کند و برای این هدف سعادت بخشی به زندگی فردی و اجتماعی بشر، بهترین برنامه را دارد؛ البته این برنامه‌ها و قوانین تا زمانی که اجرا نشوند، سودی نخواهند داشت. اسلام برای اجرای این قوانین، سه عامل را پیش‌بینی کرده است: نیروی داخلی (تقوا و ایمان)، نیروی اجرایی (حکومت)، و نظارت عمومی مردم (امر به معروف و نهی از منکر).^۱

---

۱. محدثی، راه رشد (امر به معروف و نهی از منکر)، تهران: ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر، اول، تابستان ۱۳۷۶ ش.

قرآن کریم در مورد این دو واجب الهی، هم به گروه خاصی از مردم دستور می‌دهد که با تشکیلاتی خاص وارد این عرصه شوند:

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾^۱ و هم به آحاد مردم چنین دستوری می‌دهد: ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ أُولَئِكَ ثُمٌّ بِاللَّهِ﴾^۲ همچنین با اشاره به سرنوشت بنی اسرائیل نسبت به ترک کردن این دو فریضه به شدت هشدار می‌دهد: ﴿لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ۚ دُخِّلُوا فِي الْكُتُبِ الْأُولَىٰ إِنَّهُمْ كَانُوا فِيهَا يَسْتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ فَأَعْلَوْهُ لِيُبْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾^۳

باید مردم در جامعه اسلامی احساس وظیفه کنند، خوبی‌ها را تشویق کنند، جلوی زشتی‌ها و خلاف‌ها با ظرف و عمل بگیرند، و نسبت به اوضاع جامعه و رفتار دیگران بی‌اعتنا نباشند. بنا بر نظر اکثر فقها از میان سه مرحله امر به معروف و نهی از منکر قلبی، زبانی، عملی، دو مرحله قلبی و زبانی وظیفه همگانی است.

۱. سوره آل عمران، آیه ۱۰۴.

۲. سوره آل عمران، آیه ۱۱۰.

۳. سوره مائده، آیه ۷۸ و ۷۹.

۴. پیام امام امیرالمؤمنین (علیه السلام)، ج ۹، ص ۴۹۵.

ممکن است غرب‌زدگان با بهانه قراردادین «آزادی» به وظیفه امر به معروف و نهی از منکر اشکال بگیرند و آن را نوعی دخالت در کار دیگران و سلب آزادی از مردم وانمود کنند. اما با توجه به آنکه شرایط اجتماع و رفتار افراد، چه خوب و چه بد، بر دیگران تأثیر می‌گذارد، و نمی‌توان بر مبنای خودشان آزادی انسان‌ها در محدوده‌ای است که به دیگران زیان نرساند و حق دیگران را ضایع نکند، مردم حق دارند که برای بر عود دادن از اجتماعی سالم و پاک، به عمل کسانی که محیط زندگی را آلوده و فاسد می‌کنند، اعتراض کنند و جلوی آنها را بگیرند. اگر محیط آلوده باشد حتی افراد سالم هم بیمار می‌شوند.^۱

آلودگی‌های اخلاقی بیشتر از آلودگی طبیعی زیان دارد؛ چراکه نه تنها جسم، بلکه فکر و اخلاق و رفتار دیگران را نیز آلوده می‌کند. اگر جامعه‌ای از نظر انسانی و اخلاقی آلوده شود، در آن جامعه پیشرفت‌های علمی و رشد صنعتی، سعادت و خوشبختی را به دنبال ندارد.

متأسفانه در جامعه کنونی، این دو فریضه مهم فراموش شده و با رو به فراموشی است. اگر این دو فریضه فراموش یا متروک شود و یا هنگام اجرای کارهای خوب و جلوگیری از بدی‌ها و مفاسد اجتماعی، هر کس بگوید: «به من چه؟» یا در مقابل امر و نهی شدن

بگوید: «به تو چه؟!»، جامعه اسلامی رو به انحطاط و سقوط خواهد نهاد، و از رشد و تعالی اخلاقی و فرهنگی و سیاسی و به طور کلی رشد و تعالی انسانی بازخواهد ماند.

جامعه اسلامی ای که منتظر مصلح حقیقی عالم (امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف) است، خود باید صالح باشد. صالح شدن فرد و جامعه، برابر آیه صد چهارده سوره مبارکه آل عمران، در سایه امر به معروف و نهی از منکر محقق می شود: ﴿يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ يُؤْمَرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النُّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَ أُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾. اینان کسانی هستند که اگر مکنّت و قدرتی در زمین بیابند، امر به معروف و نهی از منکر می کنند. ﴿الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ آتَوْا الزَّكَاةَ وَ أَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ ۱.

اکنون که به برکت امام خمینی رحمته الله علیه و چون پاک شهدای عزیز و با رهبری باصلاّت حضرت آیت الله خامنه ای رحمته الله علیه این قدرت و مکنّت برای جامعه منتظر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف فراهم شده است، از هر زمانی بهتر، فرصت انجام دادن این دو فریضه مهم فراهم گشته است. با توجه به این فرصت پیش آمده، سستی یا ترک کردن این دو فریضه مهم نیز، عواقب سخت و پیامدهای خطرناکی در دنیا و آخرت در پی خواهد داشت.

دربارهٔ این دو فریضهٔ حیاتی و اساسی آثار و تألیفات بسیار متنوع، در سطوح مختلف عرضه شده است که هر کدام ویژگی‌هایی دارد یا برای گروه خاصی تدوین گشته است. آنچه در پی می‌آید، بیان اهمیت، مراحل، شرایط و آثار و پیامدهای ترک کردن اربه، معروف و نهی‌ازمنکر از نگاه اخ‌القرآن، نهج‌البلاغه شریف است. را کاوی و شاهش دقیق در این رابطه از نگاه بصیر و عمیق علوی که مفسر بی‌پایل برای قرآن و قرآنی ناطق برای انسانیت انسان است، پژوهشی در نور ترجمه خواهد شد.

امیدوارم این پژوهش‌ها، زمینه پژوهش‌های دقیق‌تر و بهتر را فراهم کند و همچنین مؤمنین و مؤمنات را به این دو فریضه فراموش‌شده و مظلوم، مشتاق‌تر کند.

﴿يَا مَنْ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئِ ۖ إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾
 ﴿وَأَعْفُ عَنِّي الْكَثِيرَ ۚ إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

ای که عمل اندک را می‌پذیری و از گناه بسیار دری‌گذری،
 عبادت اندک را از من بپذیر و گناه بسیار را از من درگذر
 زیرا تو آمرزندهٔ مهربانی.

حسین اکبری

روز میلاد نبی اکرم ﷺ و امام جعفر صادق علیه‌السلام